

สังคมในชนบทเกาหลี

Social in rural Korea

บุญมา พิพิชธนา*

บทนำ

เกาหลีได้รับอิทธิพลจากจีนมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยพื้นฐานหรือแนวคิดแบบลัทธิขงจื๊อที่มีการดัดแปลงนำมาใช้ นั่นคือระบบการแบ่งคนเป็นหลายชั้นตามลำดับลดหลั่นตามพื้นฐานจากความสำเร็จทางการศึกษา

การปกครองส่วนกลางที่เข้มแข็งของราชวงศ์แห่งศตวรรษที่สิบสี่ (ราชวงศ์ช็ี: ค.ศ. 1392 - 1910) ในเบื้องต้นมีการจัดสรรที่ดินอย่างเท่าเทียมกันต่อผู้คน ยกเว้นจังหวัดคยองกีซึ่งได้รับการสงวนเอาไว้เพื่อเป็นที่ดินสำหรับขุนนางผู้ปกครองและครอบครัวแห่งราชวงศ์ อย่างไรก็ตาม กลุ่มนักปราชญ์สามารถที่จะรักษาที่ดินของตนเองไว้ได้โดยตำแหน่งข้าราชการ พวกนี้ยังสามารถได้ที่ดินส่วนตัวเพิ่มเติมโดยใช้ฐานะทางราชการของตนถือผลมา ตัวอย่างการยึดที่ดินมาจากพวกของมิน (สามัญชนคนธรรมดา) มาเป็นของตนเอง เมื่อพวกย็องบัน (กลุ่มนักปราชญ์) ไม่ประสบความสำเร็จทางการเมืองพวกนี้จะกลับไปยังชนบท เพื่อที่จะเป็นผู้จัดการฐานันดรของตระกูล จนกระทั่งศตวรรษที่สิบเก้าที่ดินสาธารณะมากกว่าครึ่งหนึ่งถูกควบคุมอยู่โดยปราชญ์ย็องบัน และคนสามัญธรรมดาของมิน ถูกบังคับให้ต้องเช่าที่ดิน ขณะที่ย็องบันได้รับการยกเว้นจากการต้องรับราชการทหารและจ่ายภาษี ชาวบ้านธรรมดาต้องถูกเก็บภาษีอย่างหนักซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อทดแทนการสูญเสียที่ดินสาธารณะจำนวนมากที่สูญหายไปในปี ค.ศ. 1910 - 1945 เกาหลีต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่น ญี่ปุ่นได้นำเอาแนวคิดใหม่ของการถือครองที่ดินให้แก่ชาวบ้านธรรมดา

---

* อาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

แต่เมื่อนำมาปฏิบัติกลับกลายเป็นการขยายการเป็นเจ้าของที่ดินของพวกเขาขึ้น เนื่องจากพวกนี้สามารถเข้าถึงหน่วยงานของราชการได้มากกว่าพวกของมิน

หลังปี ค.ศ. 1945 ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันขึ้นอยู่กับการศึกษา และฐานะของแต่ละคน นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจแล้วยังมีการพัฒนาระบบประชาธิปไตยด้วย แผนงานพัฒนาการด้านเศรษฐกิจต่างๆ โดยรัฐบาลตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 ได้เน้นย้ำอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ รวมทั้งการค้ากับต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างมาก ในช่วงแรกเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับเกษตรกรรม

ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงเป็นอุตสาหกรรม พัฒนาการนี้มีผลให้ประชากรเคลื่อนย้ายเข้าสู่เมืองใหญ่ สถิติแสดงการลดลงในสัดส่วนของชาวไร่ชาวนาเป็นสัดส่วนต่อจำนวนประชากรทั้งหมดจาก 58.3% กลายเป็น 38.2% ในเวลาสิบห้าปี

ช่วงปี ค.ศ. 1961 รัฐบาลเข้มงวดแก่ประชาชนทุกระดับในการบริโภคจับจ่ายใช้สอย เนื่องจากต้องการสร้างประเทศให้มีความเจริญทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ต่อมา มาตรการดังกล่าวได้ผลดีมาก เศรษฐกิจจึงเจริญอย่างรวดเร็ว

พวกปราชญ์ยังขึ้น ซึ่งเมื่อก่อนไม่ต้องทำงานหนัก ปัจจุบันต้องทำไร่นาเหมือนชาวบ้านธรรมดา เนื่องจากไม่มีใครในหมู่บ้านจะช่วยเหลือพวกปราชญ์ยังขึ้น หากต้องใช้แรงงานต้องจ่ายเป็นเงินสดหรือต้องทำงานตอบแทน

1. การแบ่งแยกเป็นชนชั้นทางสังคม

ในสมัยก่อนการแบ่งชนชั้นส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยคนสองกลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งคือนักปราชญ์ ยังขึ้น และกลุ่มที่สองคือสามัญชนคนธรรมดาของมิน ดังนั้น ในสังคมชนบทความแตกต่างในฐานันดรหมายถึง ความแตกต่างด้านความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างคนสองกลุ่มดังกล่าว

ปัจจัยสำคัญที่แยกยังขึ้นออกจากของมิน คือผู้ที่ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนขงจื้อ นักเรียนเหล่านี้ได้รับสิทธิพิเศษคือได้รับการยกเว้นทางทหาร สิทธิพิเศษอื่นๆ และยังกำหนดตำแหน่งทางสังคมที่มีอยู่ตามขนบธรรมเนียมประเพณีด้วย

สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในช่วงราชวงศ์อยู่ภายใต้การควบคุมของพวกปราชญ์ยังบัน สถาบันเอกชนต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนจากตระกูลต่าง ๆ ของปราชญ์ยังบัน โดยผ่านการควบคุมด้านการศึกษาของพวกยังบัน เพราะฉะนั้นตระกูลยังบันสามารถดำรงไว้ในสถานะที่สูงส่ง

ต่อมา พวกปราชญ์ยังบันให้สิทธิ์คนสามัญธรรมดาของมินมีสิทธิ์ที่จะเข้าร่วมในพิธีไหว้บรรพบุรุษ และการคบค้าสมาคมกับตระกูลปราชญ์ยังบันอื่น ๆ โดยมีความเกี่ยวข้องด้านสังคมและวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้เป็นความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมมาก

ปราชญ์ยังบันพยายามอนุรักษ์ประเพณีโบราณ คือรับราชการและเรียนหนังสือเท่านั้น แต่บางครั้งไม่สามารถทำได้ เพราะไม่สามารถสอบเข้ารับราชการได้ และไม่มีเงินจึงจำเป็นต้องทำงานใช้แรงงาน ตัวอย่างพวกปราชญ์ยังบันในชุมชนชนบทคนหนึ่งกล่าวว่า “เขาต้องรอจนกระทั่งตะวันตกดินเพื่อที่จะเอาฟืนก่อไฟเนื่องจากหากใครเห็นเขาทำงานหนักเขาจะขายหน้า” โดยทั่วไปแล้วภรรยาเขาเองเป็นคนทำงานบ้าน ภรรยาหรือลูกสะใภ้ในครอบครัวปราชญ์ยังบันที่ยากจนจะต้องทำงานเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะจัดหาอาหารและเสื้อผ้าให้แก่หัวหน้าครอบครัว

ปัจจุบันความแตกต่างทางอาชีพที่พลิกผันจากสมัยเดิม โดยพื้นฐานความแตกต่างฐานันดรไม่สามารถคงไว้ภายใต้สภาพสังคมเศรษฐกิจสมัยใหม่ ดังนั้น ชาวบ้านส่วนมากในสังคมชนบทมีความจำเป็นด้านเศรษฐกิจจึงต้องทำอะไร ทำนา ไม่ว่าจะมิฐานันดรเป็นอย่างไร ปราชญ์ยังบันไม่สามารถอ้างสิทธิ์สถานะที่สูงส่งเป็นฐานันดรปัญญาชนโดยไม่ต้องทำงาน

2. ระบบเครือญาติ

2.1 ครอบครัว

ในสังคมชนบทสมาชิกของครอบครัว โดยทั่วไปแล้วประกอบไปด้วยสามีภรรยาหนึ่งคู่และลูก ๆ ที่ยังไม่ได้แต่งงาน หรือคู่สามีภรรยาและลูกชายซึ่งแต่งงานแล้วและครอบครัวของลูกชาย

ลัทธิขงจื้อเชื่อว่าความดีที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของมนุษย์คือความศรัทธาเลื่อมใสระหว่างพ่อแม่และลูก หน้าที่ลูกชายคนโตต้องดูแลพ่อแม่เมื่อพ่อแม่แก่เฒ่า และต้องปฏิบัติพิธีกราบไหว้บรรพบุรุษหลังจากที่พ่อแม่เสียชีวิตไปแล้ว

ดังนั้น การบูชาบรรพบุรุษเซซา (พิธีกราบไหว้บรรพบุรุษ) จึงเป็นหลักสำคัญขององค์กรครอบครัว ซึ่งช่วยให้ครอบครัวดำเนินต่อไปพร้อมกับความรู้สึกที่เพิ่มขึ้นของความสัมพันธ์ในหมู่สมาชิก บุตรคนโตของครอบครัวรับภาระของพิธีเซซา เป็นจำนวนถึงสี่ชั่วอายุคนต่อจากหัวหน้าของครอบครัวปัจจุบัน (จนถึงรุ่นเหลน) ดังนั้น ลูกชายคนโตบางคนอาจต้องกราบไหว้บรรพบุรุษจนถึงสองรุ่นอายุคน ขณะที่ลูกชายอีกคนหนึ่งอาจกราบไหว้เพียงรุ่นเดียวคือพ่อแม่ของเขา เนื่องจากเป็นบุตรคนเล็ก

พิธีเซซามักได้รับการปฏิบัติเวลาหนึ่งนาฬิกาตรงในตอนเช้าวันครบรอบปีการตายของหัวหน้าครอบครัว พิธีการประเพณีโบราณนี้ได้รับการปฏิบัติที่บริเวณศูนย์กลางของบ้าน ซึ่งปกติเป็นห้องซึ่งมีพื้นไม้ ผู้ชายนั่งบนโต๊ะ ขณะที่ผู้หญิงจัดเตรียมอาหารและขนมทำจากข้าว ได้แก่ หมูไก่ เป็ด ขนม และผักผลไม้ต่าง ๆ พิธีเริ่มต้นเมื่อหัวหน้าครอบครัวรินเหล้าไวน์ที่โต๊ะ ในพิธีกรรมส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎของขงจื้ออย่างเคร่งครัด ตำแหน่งของผู้เข้าร่วมในพิธีกรรมแต่ละคนได้รับการกำหนดอย่างเข้มงวดโดยเป็นพื้นฐานของรุ่นและลำดับอาวุโส

จุดประสงค์ใหญ่ของพิธีนี้คือเพื่อที่จะรับวิญญาณของคนตาย เพื่อที่จะถวายอาหารให้แก่ผู้ตาย และอนุญาตให้ผู้ตายได้มีการติดต่อกับลูกหลานอย่างเป็นทางการ ดังนั้น อาหารและเหล้าไวน์จำนวนหลากหลายได้รับการถวาย สำหรับพิธีนี้ภรรยาและญาติพี่น้องพร้อมกับสามีมาประชุมกันเพื่อที่จะจัดเตรียมสำหรับพิธีกรรม สมาชิกผู้ชายทั้งหมดของครอบครัวได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมในพิธีกรรมนี้ไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดก็ตาม

หลังจากเสร็จพิธีแล้ว ผู้เข้าร่วมทั้งหมดรับประทานอาหารพร้อมกันกับการถวายเหล้าไวน์ให้แก่วิญญาณบรรพบุรุษ ผู้เข้าร่วมทั้งหมดได้รับพรจากวิญญาณของบรรพบุรุษ รุ่งเช้าอาหารจะแจกจ่ายให้แก่เพื่อนบ้าน

เนื่องจากประเพณีนี้เป็นประเพณีที่มีพิธีกราบไหว้บรรพบุรุษ ความสัมพันธ์แบบลำดับชั้นระหว่างพ่อและลูกชายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของโครงสร้างครอบครัว กล่าวอีกอย่างหนึ่งนั้นความสัมพันธ์ระหว่างพ่อลูกเป็นหลักสำคัญของครอบครัว

ในครอบครัวตามขนบธรรมเนียมประเพณีนั้น สามิได้รับการคาดว่าจะเป็นกลางไม่ลำเอียงในการขัดแย้งระหว่างภรรยาและแม่ของเขา หากเข้าข้างฝ่ายแม่ก็ต้องพบกับความไม่พอใจของภรรยา แต่หากเขาสนับสนุนภรรยาแน่นอนว่าแม่จะต้องยิ่งสร้างความลำบากมากกว่าเดิมต่อภรรยา

การแบ่งปันแรงงาน โดยพื้นฐานในความแตกต่างทางเพศมีอยู่อย่างชัดเจนในบ้าน ภรรยาจัดเตรียมอาหาร ทำความสะอาดบ้าน ซักเสื้อผ้า ดูแลลูกและทำงานในนาหรือไร่ ขณะที่สามิดูแลกิจกรรมสังคมนอกบ้านเพิ่มเติมจากการทำนา

แม้แต่ในบ้าน มีการแบ่งแยกทางเพศในพื้นที่ทำงาน ครัวและห้องรับแขกใหญ่ เป็นความรับผิดชอบของภรรยาหัวหน้าครอบครัว หัวหน้าของบ้านเรือนพักอยู่ในห้องใหญ่ ซึ่งเป็นที่นอนของเขาด้านขวา การแบ่งแยกที่ชัดเจนได้รับการปฏิบัติเข้มงวดมากในหมู่ครอบครัวยังบันมากกว่าคนสามัญธรรมดา

ความแตกต่างบทบาททางเพศนี้ภายในครอบครัวได้รับตั้งแต่แรก ๆ ของวัยเด็ก ตามธรรมเนียมลูก ๆ ไม่ใช่เวลามากกับพ่อแม่ เมื่อยังเล็ก ๆ ได้รับการดูแลโดยกินนมจากแม่ และได้รับการสอนให้รู้จักการขับถ่าย หลังจากสองขวบพวกเขาเริ่มเล่นกับเด็กในกลุ่มรุ่นราวคราวเดียวกัน บางครั้งยังเป็นคนดูแลด้านการศึกษา เด็กชายเป็นอิสระที่จะทำอะไรก็ได้ที่พวกเขาต้องการ เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กหญิงซึ่งมักได้รับการขอโดยพ่อแม่ให้ช่วยทำงานบ้าน เด็กหญิงได้รับการศึกษาและเริ่มต้นเรียนรู้ทักษะอย่างง่าย ๆ ด้วยการช่วยเหลือแม่ แม้ว่าเด็กหญิงจะไม่ได้รับการปฏิบัติสูงส่งเหมือนเด็กชาย การศึกษาของเด็กชายได้รับการดูแลโดยพ่อหรือปู่ เด็กชายเรียนรู้มรรยาทขนบธรรมเนียมประเพณี และระเบียบแบบแผนในกระบวนการดูแลแขกของพ่อและปู่ แนวคิดที่ถูกต้องต่อผู้สูงอายุโดยการเรียนรู้ในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวยังบัน พ่อเป็นผู้ชี้ให้เห็นในเวลารับประทานอาหาร ความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมของยังบันต่อผู้ใหญ่และญาติ ๆ และของพวกของมินต่อญาติ การศึกษานี้ไม่ได้รับการบอกเล่าโดยพ่อไปยังลูกสาว เนื่องจากลูกสาวอยู่ภายใต้อิทธิพลของแม่ เด็กชายยังเรียนรู้ว่าจะจัดโต๊ะสำหรับพิธีกราบไหว้บรรพบุรุษ กล่าวอย่างสั้น ๆ ครอบครัวยังบันยังคงรักษาโครงสร้างทางสังคมที่เป็นลำดับชั้นขนบธรรมเนียมประเพณีเอาไว้โดยมีพื้นฐานมาจากความแตกต่างทางเพศ ความอาวุโสและรุ่น ส่วนของมินบางคนจะไม่ค่อยเคร่งครัดตามประเพณีมากนัก

2.2 การแต่งงาน

ในชุมชนชนบทเกาหลีครอบครัวหนึ่ง ๆ ไม่ว่าในฐานันดรใด การพิจารณาแต่งงานเป็นการตัดสินใจที่เป็นเรื่องจริงจัง เนื่องจากลูกสะใภ้ได้รับการคาดว่าจะเป็นหน้าที่ที่สำคัญสองอย่าง หนึ่งคอยดูแลพ่อแม่สามีและอีกอย่างหนึ่งต้องมีลูกไว้สำหรับสืบสายตระกูลของครอบครัว และรับใช้ในการประกอบพิธีกราบไหว้บรรพบุรุษ

การแต่งงานก็เป็นดัชนีสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของสถานะสังคมครอบครัว ซึ่งสามารถจัดให้แก่ครอบครัวด้วยความเกี่ยวพันที่มีนัยเกินกว่ากลุ่มของครอบครัวตนเอง เครือญาติฝ่ายพ่อหรือฝ่ายชาย ในลักษณะนี้เกียรติยศบารมีของครอบครัวและสายตระกูลในหมู่บ้านยังนับได้รับการกำหนดอย่างเคร่งครัด

นอกเหนือจากการแต่งงานภายในฐานันดรเดียวกันแล้ว ชาวบ้านธรรมดาในชนบทเกาหลียังมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีการแต่งงานนอกกลุ่มสังคมเชื้อวงศ์ของตนเอง การเชื่อฟังปฏิบัติตามการแต่งงานนอกกลุ่มสังคมเชื้อวงศ์ของตนเองป้องกันการแต่งงานระหว่างผู้ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดที่ยังคงใช้นามสกุลเดียวกัน แม้แต่รัฐธรรมนูญเกาหลียังห้ามการแต่งงานระหว่างบุคคลซึ่งมีนามสกุลและต้นกำเนิดเดียวกัน

ในสมัยโบราณชุมชนชนบทครอบครัวซึ่งมีลูกชายหรือลูกสาวที่อายุครบแต่งงานได้แล้ว เริ่มต้นที่จะมองหาคู่สมรสที่เหมาะสมโดยผ่านญาติและแม่สื่อ หลังจากได้รับรายชื่อของคนที่เหมาะสมแล้ว ครอบครัวจัดตั้งคณะกรรมการสำหรับการแต่งงาน คณะกรรมการพยายามที่จะหาข้อมูล ซึ่งเป็นรายละเอียดของผู้ที่คาดว่าจะจะเป็นคู่สมรส โดยผ่านการประชุมหลายครั้งรวมทั้งตระกูลยังบันหลายตระกูล เพื่อที่จะปฏิบัติพิธีกราบไหว้บรรพบุรุษ คณะกรรมการอย่างเป็นทางการนี้สามารถได้ข้อมูลเกี่ยวกับคนเหล่านี้มาได้โดยง่าย โดยปกติแล้วรายชื่อได้รับการตัดออกให้เหลือหนึ่งหรือสองคน เสร็จแล้วคณะกรรมการแต่งงานซึ่งนำโดยผู้แนะนำเบื้องต้น (แม่สื่อ) ได้ไปเยี่ยมครอบครัวฝ่ายชายและฝ่ายหญิงด้วยข้ออ้างเพื่อปกปิดจุดประสงค์ที่แท้จริง แม้ว่าจะเป็นการปกปิดจุดประสงค์ของตนเองก็ตาม ครอบครัวของบุคคลทั้งสองฝ่ายดังกล่าวเข้าใจเหตุผลสำหรับการมาเยี่ยมและเตรียมตัวที่แสดงอย่างดีที่สุดเกี่ยวกับบุคคลดังกล่าวนั้น ไม่ยินยอมให้คณะกรรมการไปพบตัว

บุคคลโดยตรง คณะกรรมการได้รับอนุญาตให้พบเขาหรือเธอโดยตรงจากระยะไกล เพื่อที่ว่าในกรณีที่พวกเขาไม่สามารถจัดการแต่งงานขึ้นมา ครอบครัวจะได้ไม่ต้องอับอายขายหน้าในภายหลัง กลุ่มที่ปรึกษาการแต่งงานนี้รายงานความประทับใจของคณะกรรมการต่อพ่อของลูกสาวหรือลูกชาย หลังจากปรึกษากับผู้หลักผู้ใหญ่ของตระกูล ฝ่ายพ่อทำการตัดสินใจประกาศข่าวการแต่งงาน และให้แม่สื่อเริ่มต้นการดำเนินการอย่างเป็นทางการในการจัดเตรียมการแต่งงาน

3. ระบบสังคมของชุมชนชนบท

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน

หนึ่งในอุดมการณ์ที่สำคัญของชุมชนหรือสังคมชนบทเกาหลี คือ ที่จะสัมฤทธิ์ผลและดำรงรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่กลมกลืนในหมู่บ้าน

ความจำเป็นสำหรับเพื่อนบ้านที่ดีได้รับการเน้นย้ำในการศึกษาครอบครัว เด็ก ๆ ได้รับการเชิญชวนให้แสดงการเคารพต่อผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ไม่ทะเลาะกับเพื่อนบ้าน ฯลฯ ความร่วมมือกันดูเหมือนจะเป็นกุญแจสำคัญที่ดีต่อความเป็นเพื่อนบ้าน

ความร่วมมือกันในระหว่างเพื่อนบ้านในระหว่างฤดูกาลเกษตรกรรม การยืมเครื่องมือเครื่องใช้ระหว่างเพื่อนบ้านเป็นสิ่งปกติจะทำให้มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ลักษณะที่สำคัญของการเป็นเพื่อนบ้านคือการแจกจ่ายอาหารแก่เพื่อนบ้านหลังจากพิธีกราบไหว้บูชาบรรพบุรุษ การแบ่งปันอาหารจากพิธีกราบไหว้บูชาบรรพบุรุษในหมู่บ้านก็ได้รับการแบ่งปันอาหารเช่นกัน ในลัทธิขงจื้อสิ่งนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ ขอบเขตของรูปแบบการแบ่งปันอาหารแสดงระดับของขอบเขตของเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดและลักษณะทางสังคมอื่น ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการก่อตั้งความเป็นเพื่อนบ้าน หมู่บ้านที่ติดต่อกันโดยทั่วไปแล้วได้รับการพิจารณาโดยทั่วไปว่าเป็นเพื่อนบ้านกัน บ้านเรือนแต่ละหลังภายในหมู่บ้านแบ่งปันอาหารจากการประกอบพิธีหลังจากพิธีกราบไหว้บูชาบรรพบุรุษ เพื่อนซึ่งพักอาศัยนอกหมู่บ้านและสมาชิกของตระกูลเดียวกันก็ได้รับแบ่งปันอาหารจากการทำพิธีนี้ด้วย

บ้านหลังใหญ่ของตระกูล อันดง จาง มีการประกอบพิธีกราบไหว้บรรพบุรุษเป็นประจำพิธี แต่ละปี นอกเหนือจากพิธีกรรมตามฤดูกาลสามครั้งในวันปีใหม่ตามปฏิทินจันทรคติ (ประมาณ กลางเดือนมกราคม) ฮัน-ซิด (ในฤดูใบไม้ผลิ) และ ชุง-จี (ต้นเดือนตุลาคม) แต่ละครั้งหลังจากพิธี ต่าง ๆ แล้ว ภรรยาของบ้านหลังใหญ่บริการอาหารแก่บ้านซึ่งอยู่ติดกันและยังส่งอาหารที่จัดส่งขึ้น เป็นพิเศษไปให้แก่สมาชิกตระกูลซึ่งพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านอื่น ๆ ด้วยการแจกจ่ายอาหารหลังจาก พิธีกรรมกำหนดขึ้นเป็น “มรยาทหรือขนบธรรมเนียมประเพณี” ชาวบ้านส่วนมากพิจารณาว่าเป็น วิธีการต่างตอบแทน พวกเขาโน้มยินดีที่จะมีการให้ของตอบแทนตามสถานการณ์อันช่วยให้กระทำ บ้านคนสามัญธรรมดาในหมู่บ้านเดียวกันก็แจกจ่ายอาหารของตนให้แก่บ้านซึ่งอยู่ติดกันหลังจาก พิธีกราบไหว้บรรพบุรุษ นอกจากนั้น หัวหน้าบ้านเรือน เชื้อเชิญเพื่อนของเขาไปที่บ้านในวัน ต่อมาเพื่อเลี้ยงอาหาร และเครื่องดื่ม

ศูนย์กลางชีวิตของพวกเขาของมินคือสโมสรสังคม ซึ่งเป็นการร่วมมือกันสำหรับโอกาสพิเศษ ต่าง ๆ ของครอบครัว สมาชิกประกอบด้วยครอบครัวของมิน ผู้ก่อตั้งสโมสรความช่วยเหลือ ร่วมกันนี้เป็นเพื่อนสี่คนซึ่งเป็นผู้อาวุโสของการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนที่นี่ พวกเขาเป็นหัวหน้าอย่าง ไม่เป็นทางการในหมู่สามัญชนคนธรรมดา และโดยปกติแล้วได้รับการปรึกษาหารือ เมื่อใดก็ตามที่ ปัญหาหนักหนาเกิดขึ้นในครอบครัวของมิน

ไม่มีการขัดแย้งที่เปิดเผยจำนวนมากนักระหว่างกลุ่มฐานันดรที่แตกต่างกัน ตัวอย่าง หัวหน้าหมู่บ้านยังบันอาจเชิญหัวหน้าของมินไปในงานเลี้ยง โอกาสพิเศษ หรือของมินอาจเชิญ สมาชิกบ้านเรือนของยังบันไปงานเลี้ยงของตน แต่พวกเขายังบันจะไม่ค่อยไปร่วมงานเลี้ยงของพวกเขา ของมิน แม้ว่าบางครั้งบริจาคเงินหรือไวน์ทำจากข้าวไปให้บ้านที่มีงานเลี้ยง ในเวลาเดียวกันพวกเขามิน ไม่ค่อยเข้าร่วมในงานเลี้ยงของครอบครัวยังบัน เว้นแต่เคยเป็นคนรับใช้เดิมของครอบครัวยังบัน

กล่าวอย่างสั้น ๆ พวกยังบันให้ความสำคัญความเป็นเพื่อนบ้าน และให้ความสำคัญใน กิจกรรมต่าง ๆ ด้านเครือญาติของตน ในการเปรียบเทียบแล้วพวกของมิน ซึ่งไม่มีองค์กรเครือญาติ ที่แน่นแฟ้น ส่วนใหญ่จะพึ่งพาตนเอง

จริง ๆ แล้วพวกของมิน มองชนบทรรมนิยมประเพณีของพวกยังบันอย่างสูงส่งและพยายามที่จะเลียนแบบพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งได้อิทธิพลมาจากลัทธิขงจื้อ และเป็นไปได้ที่พวกของมินต้องการที่จะเป็นเหมือนพวกยังบัน (Choi, 1966) โดยให้การศึกษาแก่ลูกหลานตนเองให้สูงๆ ถึงแม้ไม่มีเงินก็ตามจะพยายามทุกวิธีเพื่อให้ลูกได้มีการศึกษา ปัจจุบันคนเกาหลีได้จบการศึกษาระดับมัธยมปลายมากที่สุดในโลก และจบระดับปริญญาเอกในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอันดับสองรองจากประเทศจีนเท่านั้น

3.2 องค์กรความร่วมมือด้านการเกษตร

บ้านเรือนเป็นหน่วยผลิตพื้นฐานหน่วยหนึ่ง ระหว่างฤดูการเกษตรทุกคนอยู่ในบ้านเรือนต่างยุ่งกับการทำนา แรงงานส่วนใหญ่คือ คู่สามีภรรยาที่แต่งงานแล้ว สามีทำงานในนา และภรรยาของเขาทำงานในไร่ โดยปกติลูกคนโตจะทำหน้าที่ดูแลน้อง ๆ ความแตกต่างระหว่างงานของผู้ชายและงานของผู้หญิงในการผลิตเกษตรกรรมนั้นค่อนข้างมีความชัดเจน งานหนักดังเช่น การไถนา การจัดเตรียมนาสำหรับเพาะปลูกเป็นงานสำหรับผู้ชายโดยเฉพาะ แม้แต่ในพื้นที่การทำไร่การจัดเตรียมทั้งหมดก่อนการปลูกข้าวกระทำโดยผู้ชาย ผู้หญิงทำงานเบาๆ การแบ่งแรงงานเช่นนี้ขึ้นอยู่กับเพศ ผู้หญิงปัจจุบันทำงานหลายอย่างตามธรรมเนียมปฏิบัติ ขณะที่ผู้ชายบางครั้งช่วยภรรยาขายหญ้าในไร่ แต่ขอบเขตของงานผู้หญิงกว้างกว่างานของผู้ชาย

หัวหน้าครอบครัว ในความรู้สึกนี้ไม่เพียงเป็นเจ้าของที่ดินแต่มีการจัดการที่ดินทั้งหมดด้วยเช่นกัน ขณะที่ภรรยาทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยของเขา จะต้องประสานกันกับตารางงานการทำไร่ นาอื่น ๆ ที่จัดแจงโดยสามี พ่อแม่ของหัวหน้าบ้านเรือนเป็นอิสระไม่ต้องเข้าร่วมในการทำนา หากพวกเขาทำงานจะเป็นผลดีสำหรับเศรษฐกิจ โดยปกติแม่ยายมักดูแลหลาน และบางครั้งช่วยลูกสาวในการขายหญ้าในไร่ ส่วนพ่อช่วยลูกชายดูแลวัว และบางครั้งไปเก็บฟืนไว้สำหรับใช้ในฤดูหนาว

ตามชนบทรรมนิยมประเพณีชาวบ้านธรรมดาของประเทศเกาหลี การมีบุตรชายมากหมายถึงมีมือไว้สำหรับช่วยงาน และเป็นสิ่งคาดการณ์ว่าจะมีอนาคตที่ดีกว่า แต่ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันบุตรได้รับการศึกษาสมัยใหม่เป็นเวลาค่อนข้างนาน การมีลูกเพิ่มหนึ่งคนหมายถึงภาระ

เพิ่มเติมสำหรับครอบครัว ลูก ๆ ที่อายุเกินเจ็ดปีซึ่งต้องเข้าโรงเรียน เนื่องจากพ่อแม่ต้องการให้พวกเขาออกไปจากหมู่บ้าน เพื่อที่จะหาอาชีพอื่น ๆ นอกเหนือจากเกษตรกรรม

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงในเกาหลีจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม จำนวนประชากรในหมู่บ้านลดน้อยลง พ่อแม่ที่แก่และลูกหลานที่อายุยังน้อยยังเหลืออยู่ในหมู่บ้าน

ตอนเริ่มต้นของการทำไร่ในฤดูใบไม้ผลิ การไถพรวนดินเริ่มต้นโดยการใช้สัตว์หรือรถแทรกเตอร์เข้าช่วย ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดของไร่ ชาวนาทำไร่บนผืนดินด้วยความร่วมมือของเพื่อนบ้านและเพื่อนฝูง เมื่อไร่ขนาดใหญ่โตเกินไป ผู้ใหญ่สองคนและวัวตัวหนึ่ง ๆ สามารถจัดการไถไร่ได้ แรงงานของวัวได้รับการพิจารณาว่าเทียบเท่ากับการทำงานในวันหนึ่งของผู้ชาย หากไม่มีแรงงานพอเพียงที่จะทดแทนด้วยวัว รถแทรกเตอร์เป็นเครื่องจักรสมัยใหม่ที่ชาวบ้านได้นำเอามาใช้สำหรับการทำไร่ของตนในหลายปีที่ผ่านมา เจ้าของรถแทรกเตอร์มีรายได้เพิ่มขึ้นมาบางส่วนโดยการให้เช่าแก่เจ้าของบ้านรายอื่น ๆ

ปุมาสี (การแลกเปลี่ยนหรือตอบแทนแรงงานซึ่งกันและกัน) เป็นลักษณะ โดยเฉพาะของการแลกเปลี่ยนในหมู่ของคนงานชาย ขณะที่ความร่วมมือระหว่างหญิงมักได้รับการแลกเปลี่ยนอย่างเป็นอิสระ โดยไม่มีข้อผูกพันที่เข้มงวด การร่วมมือกันในงานเกษตรกรรมสะท้อนให้เห็นพื้นฐานทางสังคมของแต่ละบ้านเรือนที่ร่วมมือช่วยกัน

ในหมู่บ้านยังบัน รูปแบบการร่วมมือกันในการทำไร่แตกต่างกันออกไปโดยเป็นไปตามความมั่งคั่งของแต่ละบ้านเรือน พวกเขาร่วมมือกันบนพื้นฐานความสัมพันธ์จากการเป็นญาติ พวกเขาไม่ใช่คำว่า ปุมาสีหรือการลงแขกสำหรับการแลกเปลี่ยนแรงงานกับอีกฝ่ายหนึ่งเนื่องจากพวกเขาสันนิษฐานว่าญาติพี่น้องเกี่ยวข้องกันควรที่จะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่รูปแบบที่อยู่คล้ายคลึงกันกับพวกซองมิน ยกเว้นว่าพวกเขาไม่ได้จำนวนงานที่ถูกต้องตายตัวเป็นการตอบแทน

ดังนั้น พวกยังบันร่วมมือกับสมาชิกตระกูลเดียวกันเพื่อการทำไร่ของตน ขณะที่พวกซองมินก็ทำอย่างเดียวกันกับเพื่อนบ้าน

4. ระบบแห่งความเชื่อ

การปฏิบัติศาสนาในสังคมชนบทเกาหลีถือว่ามีความสำคัญมากถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงที่ผกผันด้านสังคมเศรษฐกิจของเกาหลีสมัยใหม่ก็ตาม ในช่วงราชวงศ์สุดท้ายของเกาหลีลัทธิขงจื้อกลายเป็นหลักคำสอนศีลธรรมจรรยาในสังคม ศาสนาพื้นบ้านได้รับการติติงว่าเป็นความเชื่อที่งมงายตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948 รัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลีได้ปฏิบัตินโยบายตามขนบธรรมเนียมนี้ที่จะไม่ให้การสนับสนุนการปฏิบัติศาสนา (Lee, 1960) ซึ่งเป็นความเชื่อพื้นบ้านถึงแม้จะไม่ได้รับการสนับสนุนก็ตาม ความเชื่อศาสนาพื้นบ้านในสังคมชนบทเป็นพื้นฐานของการบรรเทาทุกข์แก่ชาวบ้านและยังคงดำเนินไปโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ โดยอิทธิพลสมัยใหม่ กิจกรรมศาสนาอยู่ในศูนย์กลางของชีวิตของชาวบ้านเป็นองค์ประกอบเพียงอย่างเดียวที่สำคัญมากที่สุดในชีวิตของพวกเขาและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและความหวังต่าง ๆ ทุกเรื่อง ชาวบ้านเชื่อหรือสันนิษฐานการมีตัวตนของวิญญาณในลักษณะต่าง ๆ ของโลกเกี่ยวกับรูปธรรมหรือวัตถุ โดยเชื่อว่าภูเขามีเทวดาและวิญญาณสิงสถิตอยู่ที่ต้นไม้ ต้นไม้อายุมากหรือมีรูปร่างแปลกเชื่อกันว่าเป็นที่อยู่ของวิญญาณ ที่มีลักษณะพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง

ส่วนต่าง ๆ ของบ้านมีวิญญาณ วิญญาณสำหรับนำทางส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในส่วนกลางของบ้านในทุก ๆ โอกาสพิเศษ พิธีขึ้นบ้านใหม่หรือเก็บเกี่ยวครั้งแรกมีการกราบไหว้สักการะเป็นการเซ่นไหว้เทวดาที่สิงสถิตอยู่ในครัวซึ่งมีความสำคัญลำดับถัดไปและเป็นที่ยื่นขอบของผู้หญิงซึ่งทำงานในครัวตามระบบความเชื่อชนบทของเกาหลี วิธีที่จะมองโลกปัจจุบันเป็นการเปลี่ยนแปลงระหว่างอดีตและโลกอนาคต บุคคลเกิดมาสู่โลกนี้เกิดจากโลกอื่นและเป็นกระบวนการของการเคลื่อนย้ายเข้าไปยังอีกโลกหนึ่ง ชาวบ้านมีแนวโน้มที่จะยอมรับสถานการณ์ปัจจุบันของตนว่าเป็นผลอันเนื่องมาจากชีวิตในอดีต และเชื่อว่าอนาคตของตนอาจได้รับการกำหนดโดยชีวิตปัจจุบัน

เมื่อครอบครัวใดครอบครัวหนึ่งประสบโชคร้ายหลายอย่างต่อเนื่องกัน เป็นสิ่งสามัญที่จะต้องปรึกษากับคนทรง คนทรงโดยปกติมักแนะนำให้ภรรยาเจ้าของบ้านเรือนให้ปฏิบัติพิธีปัดรังควานเพื่อที่จะปลดเปลื้องความโกรธของวิญญาณร้าย วันที่กระทำพิธีได้รับการกำหนดสำหรับวันที่ “สะอาดบริสุทธิ์” วันหนึ่งตามปฏิทินจันทรคติ ในวันพิธีแม่บ้านทำความสะอาด

บ้านเรือนทั้งหมด พิธีเริ่มต้นเมื่ออาหารค่ำก่อนตะวันตกดินและใช้เวลาจนกระทั่งหนึ่งหรือสองนาฬิกาในเช้าวันต่อมา สิ่งของที่สำคัญที่สุดของอาหารที่ เช่น ไข่ต่อวิญญาณต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้ว คือ ข้าวดิบ และข้าวสุก ผัก ปลาแห้ง และเนื้อหมู เป็นสัญลักษณ์ความมั่งคั่งของครอบครัวได้รับการเช่นไขว้หรืออย่างต่อเนื่อง ที่แทนบูชาชั่วคราวที่จัดไว้ในห้องโถงใหญ่ของบ้านคนทรงซึ่งได้รับการเชิญมาให้กระทำพิธีนี้ ตั้งโต๊ะสำหรับวิญญาณทั้งหมดรวมทั้งวิญญาณบรรพบุรุษ หลังจากตั้งโต๊ะเสร็จแล้ว คนทรงเริ่มต้นร้องเพลงเชื้อเชิญวิญญาณให้มาทำงานเลี้ยงเพื่อรับการเช่นไขว้ ในกรณีนี้ บรรพบุรุษซึ่งเสียชีวิตนอกบ้านหรือสตรีซึ่งตายโดยไม่มีลูกชายสืบทอดได้รับการใส่ใจเป็นพิเศษ เนื่องจากบรรพบุรุษซึ่งไม่มีความสุขอาจเป็นสาเหตุของโชคร้ายของบ้านเรือนก็เป็นได้

การประกอบพิธีของคนทรงในลักษณะพิเศษเช่นนี้ได้รับการปฏิบัติเช่นกันเมื่อมีคนตายนอกบ้าน ตามความเชื่อในท้องถิ่นวิญญาณของผู้ตายไม่สามารถหาบ้านได้พบ ดังนั้น บ้านจะต้องมีพิธีพิเศษเพื่อนำวิญญาณให้กลับไปยังบ้านเดิม พิธีชนิดนี้ได้รับการพิจารณาว่าเป็นพิธีสะเทือนใจเนื่องจากการกระทำพิธีดังกล่าวเป็นความเศร้าโศกของสมาชิกในครอบครัว

ความเชื่อในการทำนายการณ์ภายนอกโดยดูรูปดินทรายที่โปรยลงไปเป็นลักษณะพิเศษที่แตกต่างออกไปของการปฏิบัติศาสนาของชาวบ้าน เนื่องจากชาวบ้านเชื่อในอำนาจของวิญญาณบรรพบุรุษ พวกเขายอมรับว่าที่ตั้งตำแหน่งของหลุมฝังศพของครอบครัวสามารถมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของหลาน พวกเขาบ้านกระตือรือร้นที่จะหาพื้นที่ที่ดีที่สุดสำหรับพ่อแม่เมื่อเสียชีวิตไปแล้ว ชาวบ้านจ้างหมอดูโดยวิธีดูรูปดินทรายที่โปรยลงไปเพื่อให้เลือกสถานที่ตั้งให้ โดยทั่วไปแล้วต้องใช้หมอดูโดยวิธีดูรูปดินทรายที่โปรยลงไปเพื่อตรวจสอบสถานที่ตั้งของหลุมฝังศพที่สร้างขึ้นใหม่สำหรับสมาชิกครอบครัวซึ่งเสียชีวิตไปแล้ว หากที่ตั้งได้รับการตัดสินใจในภายหลังว่าเป็นสาเหตุใหญ่ความโชคไม่ดีของครอบครัว ครอบครัวต้องเปลี่ยนที่ตั้งหลุมศพไปเป็นอีกที่หนึ่ง มีบางคนกล่าวว่า “คนนั้นคนนี้ร้ายเพราะว่าที่ตั้งหลุมศพพ่อแม่ดี” เป็นคำกล่าวที่มักได้ยินเสมอ

ดังนั้น เห็นได้ชัดเจนว่าระบบความเชื่อของสังคมชนบทเกาหลี องค์ประกอบของลัทธิเต๋า พุทธศาสนา คำสอนของขงจื้อ และแม้แต่ความเชื่อลัทธิที่ถือว่าชีวิตเกิดขึ้นเพราะวิญญาณ การถือผี ก็ได้ถูกนำมาผสมผสานในระบบหลวม ๆ เพียงระบบเดียวซึ่งเป็นสิ่งที่รองรับอยู่ ดังในกรณีของ หลักการเบื้องหลังความเป็นเพื่อนบ้านกัน ความเชื่อใน โลกวิญญาณที่สร้างขึ้นอย่างหลวม ๆ ทำให้ ชาวบ้านสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาในการใช้ชีวิตประจำวันได้ ดังในการยอมรับทั่ว ๆ ไปของ แนวคิดการกลมกลืนลงรอยกันระหว่างเพื่อนบ้าน ในความเชื่อของชาวบ้านในศาสนาพื้นบ้าน โดยแบ่งปันความคิดของโลกแห่งวิญญาณ การจัดให้มีเส้นทางที่จะปลดปล่อยความกดดันที่มีอยู่ โดยระบบสังคมและการแบ่งเป็นระดับชั้นดังเช่น ความแตกต่างในพื้นฐานของฐานันดร เพศ อายุ และรูปร่าง

5. บทส่งท้าย

สังคมชนบทเกาหลีมีการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความทันสมัย ตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ สิบเก้า ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองและหนึ่งในนั้นคือการปฏิรูปที่ดินทำให้ไม่มีการ แบ่งแยกใด ๆ ที่ชัดเจนระหว่างกลุ่ม ชน ทางสังคมสองกลุ่มระหว่างชองมิน (สามัญชนคนธรรมดา) และยงบัน (กลุ่มนักปราชญ์)

การควบคุมทางสังคมตามขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมชนบทเกาหลีมีพื้นฐานมาจาก ฐานันดรที่แตกต่างกันได้เปลี่ยนแปลงลักษณะที่ละน้อยโดยเป็นไปตามพัฒนาการของระบบการ ปกครอง การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ และการเติบโตของแนวคิดด้านความเท่าเทียมกันของมนุษย์

ภายใต้สถานการณ์เศรษฐกิจปัจจุบัน กลุ่มฐานันดรสองกลุ่มในชนบทเข้าร่วมในกิจกรรม สังคมต่าง ๆ ภายในกลุ่มของตนเอง ในกรณีของยงบัน เน้นย้ำในพิธีกราบไหว้บรรพบุรุษ กิจกรรม เครื่องูชาติต่าง ๆ จึงมีบ่อย และมีระบบมากกว่าในหมู่พวกชองมิน

ในกรณีของพวกชองมิน เนื่องจากสถานการณ์เศรษฐกิจที่ยากจนและการขาดโอกาสด้าน การศึกษา ความสัมพันธ์เครือญาติของพวกเขาอ่อนแอจึงจะได้รับการจัดตั้งขึ้นมาอย่างหลวม ๆ และ ไม่ได้มีความหนาแน่นเหมือนดังความสัมพันธ์ของพวกยงบัน

ในช่วงหลังสงครามเกาหลีสังคมเกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรม แต่ระหว่างสิบห้าปีสุดท้ายของการเปลี่ยนแปลงเป็นอุตสาหกรรม ระบบสังคมเกาหลีตามขนบธรรมเนียมประเพณีเก่าโบราณได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ปัจจุบันการแบ่งแยกชนชั้นทางสังคมในชนบทเกาหลีเกือบไม่มีให้เห็นแล้ว เพราะว่าในชนบทมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก เจ้าของที่ดินต่าง ๆ ได้จ้างแรงงานคนไทย และคนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เข้าไปทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ประเทศเกาหลีเป็นประเทศที่มีการใช้อินเตอร์เน็ตมากที่สุดในโลก เกือบทุกครัวเรือนมีอินเทอร์เน็ตใช้ มีโทรศัพท์บ้าน และโทรศัพท์มือถือเกือบทุกครัวเรือนเช่นกัน

บรรณานุกรม

- Bergel, B. B. (1962). *Social Stratification*. New York: McGraw-Hill.
- Choi, S. A. (1966). *Study of Korean Family*. Seoul: Minjungsogwan.
- John, H. K., & Andrew, C. N. (1997). *An Introduction to Korean Culture*. Seoul: Hollym.
- Kim, S. S. (1964). *A Study of Korean Social and Economic History*. Seoul: Park Yong sa.
- Kim, T. H. (1949). *A Study of Korean Family System*. Seoul: Ulyu Munwha-sa.
- Kim, Y.S. (1970). *A Study of Agricultural History in Modern Korea*. Seoul: Seoul National University Press.
- Korea National Tourism Organization. (2000). *Korean Cultural Insights*.
- Korean Overseas Information Service. (1997). *Hello from Korea*.
- Lee, M. G. (1960). *The Social Structure of Korean Village*. Seoul: The Korean Research Center.
- Mayter, K. (1955). *Class and Society*. New York: Random House.
- Murdock, G. P. (1949). *Social Structure*. New York: MacMillan.

